

Posudek vedoucího bakalářské práce Pavla Kuznetsova

**Mediální obraz oficiálního socialistického umění v letech 1953 až 1968
z perspektivy časopisu Svazu československých výtvarných umělců „Výtvarná práce“**

Fakulta humanitních studií

Historický modul

Jaroslav J. Alt

2020

Pavlu Kuznetsovovi jsem nabídl před časem možnost zúčastnit se studentské stáže, vypsané FHS v rámci programu inovace předmětů, umožňujícího propojení studia studentů navštěvujících mé kurzy s praxí. Konkrétně se jednalo o možnost pracovat v Artarchivu, který od počátku osmdesátých let shromažďuje fyzické archivní informační materiály a dokumenty (výstavy, katalogy, publikace, plakáty, pozvánky atd) a zhruba od poloviny devadesátých let průběžně ukládá do digitálního, velmi sofistikovaně koncipovaného systému databáze abArt. Zde jsou tyto záznamy v širokém záběru provazovány s dalšími informacemi týkajícími se dění, nejen v oblasti výtvarného umění, v průběhu 20. století až po současnost. Tento projekt a jeho průběžně doplňovaný archivní materiál představuje jedinečnou možnost nahlédnout do fyzického i digitálního fondu archiválií. V době, kdy pan Kuznetsov na stáž v Artarchivu nastupoval, běžel projekt na zpracovávání časopisu Výtvarná práce, který vycházel jako periodikum vydávané Svazem československých výtvarných umělců v letech 1953–1971 a sledoval dění na výtvarné scéně tohoto období v tehdejší Československu. Stejným způsobem byl před časem Artarchivem zpracován časopis Výtvarné umění. Výsledkem bylo vydání antologie věnované tomuto periodiku. I zpracovaný časopis Výtvarná práce bude publikován stejnou formou. Pan Kuznetsov byl jedním z cca 10 studentů, kteří se stáží v Artarchivu zúčastnili. Podle počtu odpracovaných hodin pobírali studenti odpovídající výši stipendia.

Po určité době práce v Artarchivu přišel pan Kuznetsov s myšlenkou, že by si časopis Výtvarná práce a jeho náplň rád vzal jako téma své bakalářské práce, s čímž jsem vřele souhlasil. Při konzultacích jsme se dohodli, že tématem práce a s ním související metodikou bude sledování proměn náplně časopisu v průběhu celé doby jeho vydávání. Znamenalo to sledování profilu a náplně časopisu, včetně vedení redakcí, členů redakční rady i příspěvovatelů, od raných padesátých let, kdy časopis podléhal přímému dohledu příslušných odborů vedení KSČ, přes určitá uvolnění na přelomu padesátých a šedesátých let a relativně velké otevření se i reflexím současného umění v Československu a v zahraničí v publikovaných článcích ke konci šedesátých let, až po zákaz vydávání v počátcích normalizace sedmdesátých let. Předpokládal jsem, že tato období bude student reflektovat jak v proměnách vedení redakce, tak i v obsahové náplni časopisu, s níž souvisela nejenom proměna složení redakčních rad, ale i příspěvovatelů. Předpokládal jsem též, že student vybere ukázkové články, včetně

charakteristiky jejich autorů, které postupné proměny profilu časopisu budou dokládat či ilustrovat.

Po prvních korekturách dílčích částí práce, které netvořily jasně definovaný celek, jsem studentovi doporučil provést jazykovou revizi, neboť značná část textu nebyla po obsahové stránce příliš srozumitelná. Jazykovou úpravu, která byla velmi povrchní a nezohledňovala přesnější významovou stránku obsahu, mi pan Kuznetsov poslal 17. května s tím, že chce práci odevzdat k 29. květnu. Po zapracování prvních komentářů jsem studentovi napsal, že odevzdat práci k 29. květnu je nereálné a že nás čeká ještě hodně další práce. Navíc se nejednalo o kompletně koncipovanou práci, chyběl obsah i abstrakt. K 29. květnu jsem mu poslal patnáct stran okomentovaného textu (na prvních deseti stranách byla téměř stovka mých komentářů) s upozorněním, že v takovéto podobě práci k obhajobě v žádném případě nedoporučím. Navíc, že bych byl rád, kdyby v příloze byla i obrazová část, která by vizuální formou sledovala proměny časopisu. Považoval jsem to za velmi důležité. Student to odmítl, navíc s tím, že práci, kterou jsem v její finální podobě vůbec neviděl, již v elektronické podobě odevzdal. Navrhl jsem mu, ať ji stáhne, že je možné, vzhledem k situaci kolem koronaviru, odevzdat ji v náhradním termínu 7. srpna, s obhajobou v září, tzn., že je relativní dostatek času na její řádné dokončení. Pan Kuznetsov to opět odmítl s tím, že to riskne.

K vlastní bakalářské práci, resp. k jejímu torzu, neúplnému i po formální stránce, které jsem měl k dispozici:

Text práce, v podobě, v jaké mi ho student poslal, naprosto nesplňoval obsahové parametry, na kterých jsme se v průběhu konzultací i výměny mailů, dohodli. Nyní komentuji práci v podobě, kterou jsem měl k dispozici, ne práci, kterou bez mého vědomí a souhlasu pan Kuznetsov odevzdal.

V úvodu student definuje cíl práce a její metodiku. Vychází ze schématu, který jsme si hned na začátku řešení práce při konzultaci dohodli. S tím souvisejí i základní otázky, které si student v práci klade, v souvislosti s vytvářením mediálního obrazu o umění v socialistickém Československu. Platformou pro řešení úkolu je časopis *Výtvarná práce*, kde lze velmi dobře sledovat jak v textech, tak dokumentovaných dílech a samozřejmě na osobnostech konkrétních prezentovaných umělců, proměny obsahové stránky časopisu daného období.

Otázky, které jsme si kladli:

- 1) Jaké byly vnější popudy k usměrňování procesu tvorby mediálního obrazu socialistického umění v Československu?
- 2) Ovlivňoval / zahrnoval tento proces jenom umělce, nebo také diváky?
- 3) Z jakých prvků byl tento obraz sestaven?
- 4) Byl tento obraz konzistentní (neměnný), anebo se v průběhu času vyvíjel?

V rámci metodiky se student rozhodl pro metodiku kvalitativní, kterou dále kvalifikuje jako metodiku „nevtíravou“, o které se však dále v práci již nic konkrétnějšího nedozvíme. V úvodu dále následuje odstavec, který se opírá o interpretaci a dílčí citaci textu Romana Švaříčka a Kláry Šedřové z publikace *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, který však svou formou

vágních a nic neříkajících konstatování povrchně převážených floskulí ve zkoumané problematice neřeší naprosto nic, co by jakýmkoli způsobem přispělo ke zdůvodnění zvoleného způsobu kvalitativní metody výzkumu (2.1 Metodologie). Konstatování typu: *Za účelem komplexnějšího postihnutí mediálního obrazu oficiálního socialistického výtvarného umění byly poznatky začleněny do horizontu stranické kulturní politiky. Z toho nakonec vznikly ony tematické okruhy, jejichž vzájemné propojení tvoří mediální obraz výtvarného umění*, jsou jen velmi těžko srozumitelné (str. 2), spíše nesrozumitelné. Těchto citací kombinovaných s nejasně interpretovanými zdroji, z kterých student čerpá a které nejsou opřeny o poznámkový aparát, odkazující ke zdrojům, je v celé práci velmi mnoho, což přispívá ke značnému myšlenkovému chaosu. Velmi často student v práci interpretuje myšlenky, které nejsou opřeny o odkazy na relevantní zdroje a není jasné, zda jde o jeho vlastní úvahy, nebo o převzaté a jím interpretované a modifikované názory. Ve druhé podkapitole druhé kapitoly se student snaží krátce představit časopis, chybí zde však postžení základní charakteristiky, včetně výčtu šefredaktorů, obsazení redakčních rad a spektrum přispěvovatelů. Opět není zřejmé, nakolik je interpretační poloha textu této kapitoly provazována s citacemi literatury. Ve třetí podkapitole se pak pan Kuznetsov věnuje Svazu československých výtvarných umělců od jeho vzniku, přes dílčí proměny jeho politiky na konci padesátých let a dále pak v průběhu šedesátých let až k roku 1968. I v tomto případě je text spíše kompilátem citací ze dvou dizertačních prací a vlastních interpretací, které nejsou dostatečně opřeny o zdroje. Konkrétní články, které reagují na dění v SČSVU na stránkách Výtvarné práce jsou zmiňovány všehovšudy tři. V další podkapitole nazvané Charakteristika ústředních pojmů z perspektivy zkoumaného období se student opírá o text Viktora Afanasyeva (*Osnovy filosofských znání*), který charakterizuje marxistický pohled na umění a jeho místo ve společnosti. Kromě pojmů „základna“ a „nadstavba“ společnosti se však další pojmy, natož jejich charakteristiky nedočkáme. Osobnost Afanasyeva není v práci žádným způsobem představena, takže čtenář neví o koho jde, kde působil, kam ho zařadit apod. Opět často chybí odkazy na zdroje. Tato podkapitola působí velmi podivným dojmem, neboť jde opět o kompilát jedné delší citace z Afanasyevova textu a studentových interpretací, které si však nedrží náležitý kritický odstup. Celá tato podkapitola působí velmi nesourodě, jako soubor ze souvislosti vytrhávaných konstatování. Ve třetí kapitole student řeší problematiku proměny pohledu na umělce v obdobích 1953-1956, 1956-1959, 1960-1964, 1965-1968. Zde se sice v citacích odkazuje na konkrétní články publikované většinou ve Výtvarné práci, ale u svého textu, kde zmiňuje řadu faktů a skutečností, zdroj těchto informací neuvádí. Nedožvíme se tudíž, odkud tyto informace čerpal. Opět bez kritického odstupů a bez vkladu vlastního uvažování je druhá podkapitola kapitoly třetí, nazvaná Divák, didaktika a socialistický humanismus, kde student začíná obdobím do roku 1956, pokračuje lety 1956-1959 a obdobím let 60tých. Poznámkový aparát je opět soustředěn na kratší citace z článků ve Výtvarné práci, vlastní text opoznámkován prakticky není. Student v celé práci často v citacích vynechává rozsáhlé partie citovaného textu a tím ho znepréhledňuje a čtenáře znejišťuje. Třetí podkapitola třetí kapitoly je věnována analýze uměnovědné stránky mediálního obrazu socialistického umění. I zde student pracuje metodou popsanou výše, tj. citacemi z článků ve Výtvarné práci, které mají doložit studentovy interpretační úvahy v jeho vlastním textu, ale zdroje, ze kterých při těchto interpretacích čerpal, chybí. Závěr bakalářské práce Pavla Kuznetsova se časopisu Výtvarná práce nevěnuje

už vůbec. Student se zde pouští do jakýchsi teoretických úvah o umění a společenské funkci umělce, což zadaným tématem práce nebylo.

Závěr.

Bakalářská práce Pavla Kuznetsova se v podstatě míjí s vytýčeným tématem. Je to spíše velmi nepodařený pokus o definování pojmů umění, umělec a jejich postavení a funkce ve společnosti v Československu v období padesátých a šedesátých let minulého století. Časopis Výtvarná práce, který měl být zkoumán, se posouvá v bakalářské práci spíše do roviny ilustrující formou poznámkového aparátu text, který je věnován všemu možnému, jen ne časopisu. V textu nejsou zmíněny osobnosti, které v časopisu publikovaly (nalezneme je pouze v poznámkách pod čarou v souvislosti s citacemi), nejsou tam v podstatě ani umělci, jejichž tvorbě se publikované články věnovaly. Je až zarážející, že student, který měl tolik času se detailně s časopisem seznámit, tuto možnost ve své práci nezužitoval. Mrzí mě, že chybí obrazová příloha, která by jistě byla důležitým doplňkem k textu, dokládajícím proměny časopisu i v jeho vizuální podobě. Právě obrazový materiál je při vytváření mediálního obrazu čehokoli stejně důležitý jako text. Má srovnatelnou vypovídací hodnotou, u časopisu, který se věnuje výtvarnému umění, o to víc,

Je mi to líto a současně velmi nepříjemné, ale na základě argumentů a skutečností uvedených výše, jsem nucen se od práce distancovat a **k obhajobě ji nedoporučit**.

Jaroslav J. Alt

V Trstěnici dne 19. června 2020